

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XIX: 2021

Grudziądz, dnia 26.02.2021 r.

Nr 4 (682)

1226. spotkanie

Wioletta Pacuszka

Promocja książek „Graudentum. Studia z dziejów Grudziądza i okolic”¹

W piątek, 26 lutego 2021 r. o godz. 17.00 odbyła się – on-line (Facebook Muzeum) – promocja publikacji „Graudentum. Studia z dziejów Grudziądza i okolic”.

Podczas promocji publikacji można było wysłuchać wykładu prof. Waldemara Roczynskiego pt.: „Między kontynuacją a przełomem. Chrześcijaństwo w Grudziądzu od XIII w. do końca I poł. XVII w.”.

Idea publikacji serii „Graudentum. Studia z dziejów Grudziądza i okolic” narodziła się w środowisku badaczy grudziądzkich i toruńskich, skupionych w redakcji „Rocznika Grudziądzkiego”. Publikacja ma charakter monografii historycznej miasta. Nie mniej należy podkreślić, iż współcześni badacze na drodze do pełnej monografii dziejów Grudziądza na skutek strat wojennych nie są w korzystnej sytuacji źródłowej. Wiele też kwestii pozostaje w dalszym ciągu na uboczu zainteresowania badaczy. Tak więc seria wydawnicza „Graudentum” ma zachęcić do poszukiwań i otwarcia nowych kart historii miasta.

Pierwszy tom serii poświęcony został średniowiecznym dziejom miasta i znajdują się w nim teksty w przeważającej mierze znane czytelnikom z publikacji w „Roczniku Grudziądzkim”, ale obecnie poprawione i uzupełnione. Są też nowe artykuły, które odnoszą się do dotychczas nieporuszanych kwestii, jak choćby ikonografii Poliptyku Grudziądzkiego. W niniejszym tomie poruszona zostaje także kwestia badań archeologicznych średniowiecznego Grudziądza oraz zamku krzyżackiego.

¹ Przedruk artykułu za uprzejmą zgodą Pani Wioletty Pacuszki Dyrektora Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu. Tekst ukazał się pierwotnie na stronie internetowej Muzeum w Grudziądzu.

Wydanie tomu nawiązuje do konferencji naukowej zorganizowanej wspólnie przez Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu oraz Instytut Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu. Konferencja pt. Narodziny Miasta. W 725. rocznicę lokacji Grudziądza (1291-2016) odbyła się w grudziądzkim Muzeum w 2015 roku. Wydanie tomu zostało dofinansowane ze środków finansowych Gminy Miasto Grudziądz.

W tomie drugim, poświęconym okresowi wczesnonowożytnemu, zawarte zostały treści ukazujące Grudziądz i okolice w dobie Złotego Wieku w I Rzeczypospolitej. XVI wiek w dziejach Grudziądza był okresem o dużych podobieństwach gospodarczych, społecznych oraz kulturalnych z analogicznymi zjawiskami w I Rzeczypospolitej, zwłaszcza na terytorium Prus Królewskich, przy czym rola miasta i okolic w znacznym stopniu wzrosła w stosunku do okresu krzyżackiego. W znacznej mierze było to związane z położeniem miasta przy Wiśle, co w dużym stopniu pozwalało miastu ściślej włączyć się w żeglugę i handel wiślany. Wśród problemów szczegółowych poruszonych w artykułach zamieszczonych w niniejszym tomie są m.in. literatura polska i niemiecka o Grudziądzu w XVI w., główne źródła do dziejów miasta i okolic oraz ich znaczenie historiograficzne, przemiany społeczno-gospodarczo-ustrojowe Polski i Prus Królewskich w dobie Złotego Wieku, topografia sakralna i problemy wyznaniowe w Grudziądzu w XVI w. Drugi tom serii „Graudentum” nawiązuje treścią do referatów wygłoszonych podczas konferencji naukowej „Saeculum Aureum Civitatis Graudensis. Rola Grudziądza oraz jego

okolic w Prusach Królewskich i I Rzeczypospolitej w XVI wieku” zorganizowanej w 2020 r. w Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu przy współpracy Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu. Drugi tom serii „Graudentum” został dofinansowany ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Oba tomy serii zostały wydane przez Towarzystwo Naukowe w Toruniu i Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu.

Fotografia ołtarza grudziądzkiego: © Copyright by Ligier Piotr/Muzeum Narodowe w Warszawie.

Sprzedaż publikacji - sprzedawane będą wyłącznie zestawy I i II tom – zaplanowana została od soboty 27 lutego 2021 r. w sklepiku Muzeum.

Cena promocyjna (60,00 zł za komplet I i II tom) będzie obowiązywała w dniach 27-28 lutego oraz 2 marca 2021 r. Cena regularna wyniesie 70,00 zł.

Spis treści, informacje dotyczące redakcji:

Redaktor Naczelna Wydawnictw Towarzystwa Naukowego w Toruniu: Grażyna Halkiewicz-Sojak.

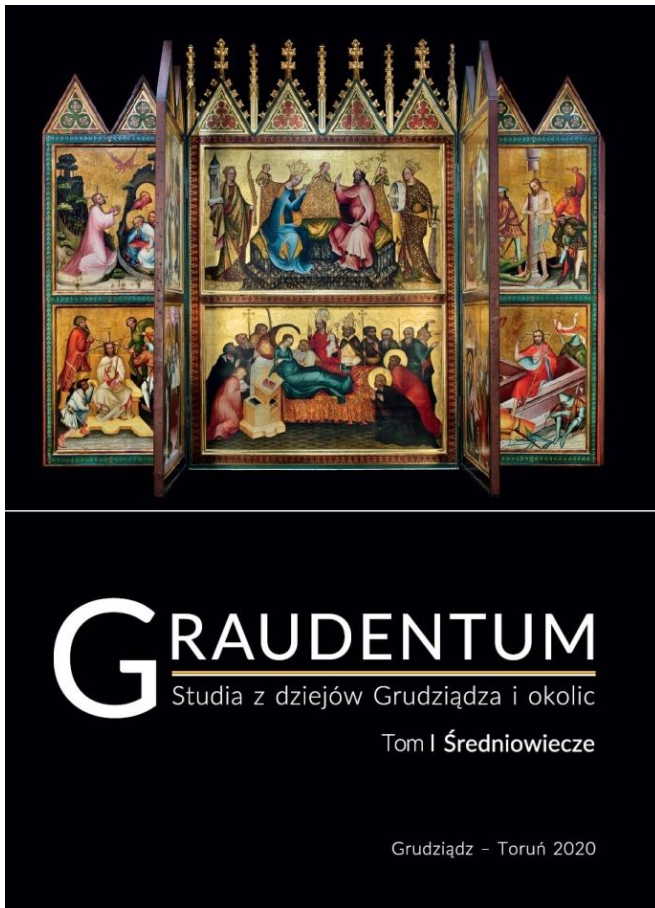
Redaktor Naczelna Wydawnictw Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu: Wioletta Pacuszka.

Kolegium redakcyjne:

Redaktor: Wiesław Sieradzan.

Członkowie: Małgorzata Kurzyńska, Wioletta Pacuszka, Dawid Schoenwald, Anna Wajler, Mariusz Żebrowski.

TOM I

Okladka t. I:

Na okładce: Poliptyk Grudziądzki, ok. 1390

© Copyright by Ligier Piotr /
Muzeum Narodowe
w Warszawie, Śr. 22/1-5MNW

Spis treści tom I:

Małgorzata Kurzyńska
Stan badań archeologicznych średniowiecznego Grudziądza.

Marcin Wiewióra
Stan badań archeologiczno-architektonicznych nad zamkiem krzyżackim w Grudziądzu.

Wiesław Sieradzan
Narodziny miasta Grudziądza w średniowieczu w świetle XIX- i XX-wiecznej historiografii polskiej

i niemieckiej.

Piotr Birecki

Z dziejów grudziądzkiej fary pw. św. Mikołaja.

Janusz Bonczkowski
Kancelaria miasta Grudziądza w średniowieczu.

Łukasz Ciemiński
Ikonografia Poliptyku Grudziądzkiego. W poszukiwaniu źródeł obrazowania.

Roman Czaja
Znaczenie gospodarcze Grudziądza w średniowieczu.

Paweł Gancarczyk
Petrus Wilhemi de Grudencz – kompozytor i poeta XV wieku.

Sławomir Józwiak
Znaczenie komturstwa grudziądzkiego w państwie zakonu krzyżackiego w Prusach.

Waldemar Rozynkowski
Kościół w średniowiecznym Grudziądzu.

Dawid Schoenwald
Zaginiona księga ławnicza z lat 1480–1506 źródłem wiedzy o późnośredniowiecznym Grudziądzu.

TOM II

Okladka t. II
Na okładce: Mikołaj Kopernik na Sejmiku Generalnym w Grudziądzu w 1522 r.

Reprodukcja rysunku F. Sypniewskiego ilustrującego artykuł A. Wolyńskiego, „Kopernik jako ekonomista”, „Tygodnik Ilustrowany”, t. 33, 1876, s. 180-182.

Spis treści tom II:

Janusz Małek
Protestantyzm w Prusach Królewskich w XVI w. ze szczególnym uwzględnieniem Grudziądza.

Jacek Wijaczka
Prusy Królewskie w XVI w. i ich gospodarka.

Wiesław Sieradzan

Grudziądz w XVI w. w świetle XIX-i XX-wiecznej historiografii polskiej i niemieckiej.

Waldemar Rozynkowski

Kościół katolicki w Grudziądzu w XVI wieku.

Janusz Bonczkowski

Stan gospodarki miasta Grudziądza pod koniec XVI wieku.

Izabela Fijałkowska

Architektura Grudziądza w XVI i pierwszej połowie XVII wieku.

Piotr Birecki

W służbie konfesji. Sztuka ewangelicka i katolicka w nowożytnym Grudziądzu.

Łukasz Ciemiński

Pieta ze zbiorów Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu. Między stylem międzynarodowym a gotykiem prowincjonalnym.

Teresa Tylicka

Kultura umysłowa miasta Grudziądza. Jej wpływ na rozwój nauki i sztuki w XVI i XVII wieku.

Dawid Schoenwald

Zygmunt III Waza w Grudziądzu w latach 1587 i 1593.

Wiesław Nowosad

Szlachta okolic Grudziądza w XVI wieku.

Janusz Bonczkowski, Marcin Hlebionek

Długie życie średniowiecznych pieczęci Grudziądza. Szkic o ich historii oraz medialności.

Michał Targowski

Początki osadnictwa olęderskiego w okolicach Grudziądza.

Jan Gerlach

Grudziądz miejscem obrad Sejmiku Generalnego Prus Królewskich (1454-1772).

Gmach główny Muzeum w Grudziądzu. Fot. P. Bilski.

Muzeum w Grudziądzu od strony Wisły. Fot. P. Bilski.

Notatki

Notatki

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.